

7. Куценко, Леонід Васильович. Олександрія скитська в житті Нестора славістів // «Благословенні ви, сліди...». – Кіровоград: Центр.-укр. вид-во, 1995. – 100, [2] с.: іл.

8. Мержанов Ф.Н. Александрия до Октябрьской революции. 1896-1919 годов / Ф.Н Мержанов // Олександрія, березень 1962 року. Рукопис. Режим доступу: <http://www.library.alexandriya.com/index.php/pro-biblioteku-tsbs/oleksandriiska-miska-tsbs/2-uncategorised/133-kraieznavstvo?showall=1&limitstart>.

9. Чернов-Малошийченко Л.К. Кобзар на мотоциклі: вірші, гуморески. Оповідання, листи, спогади про письменника / Л.К. Чернов-Малошийченко; упоряд. І.М. Задоя. – Одеса : вид. Барбашин, 2005. – 320 с.

Бурда І.О.

студентка,

Науковий керівник: Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

ОСВІТНЬО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАЛЬВІНІСТСЬКИХ ГРОМАД У ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ РЕГІОНІ В КІНЦІ XVI – ПОЧАТКУ XVII СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ПАНІВЕЦЬКОЇ ШКОЛИ)

Ми вважаємо, що актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що історія протестантського шкільництва на території України в зазначений історичний період залишається недостатньо вивченою. Велика кількість підручників з історії педагогіки та й власне з історії України не містять у собі навіть згадки про зазначену проблему. Мета нашого дослідження полягала у вивченні особливостей навчального процесу у панівецькій вищій школі – одному з кальвіністських освітніх закладів у Західному регіоні України в XVI – XVII ст.

Відомо, що протестантизм, як явище, виник у країнах Європи в XVI столітті. Він був своєрідною релігійною опозицією

католицизму, який поширив свої впливи на всі сфери суспільного життя. Проти феодалізації релігії виступили представники нового на той час протестантського руху. Боротьба проти основної європейської релігійної доктрини призвела до Реформації, результатом якої стало утворення третього християнського напрямку. Протестантизм, який у перекладі з латині звучить «публічно доводячи», рішуче змінив розуміння церкви, її обряди, ієрархію [3]. Однією з трьох течій протестантизму був кальвінізм. Його основною метою було «відновити істину» – ліквідувати церковні звичаї, про які не зазначалось у Біблії. Звичайно ж, такі ідеї були одразу підхоплені освіченими та заможними людьми, які створили осередки цього вчення в країнах Європи. Початок розповсюдження кальвінізму на території України припадає на початок 40-х років XVI сторіччя і пов'язаний з діяльністю багатьох культурних діячів та політиків, переважно польських та литовських. В Україні кальвінізм розповсюдився всюди: від Волині і Галичини до Поділля і Київщини, однак самі збори (общини, громади), а також школи і друкарні були зосереджені переважно у Західній Україні. Та надати релігії широкого розголосу, привернути якомога більше мирян допомагали не лише нові церкви, але й школи. Для кращого розуміння системи виховання у кальвіністських школах, слід зазначити, що педагогіка протестантизму була дуже інноваційною та відрізнялася від католицького та православного виховання того періоду. Базова відмінність полягала в більшій практичності отриманих знань. Учнім надавали ту необхідну інформацію, що дозволяла їм вдало виконувати службові обов'язки на майбутніх високих посадах [2, с. 23]. Під впливом реформації гуманістична педагогіка набрала вираженого філологічного характеру. Найбільше уваги звертали на мовне та літературне виховання. Протестантські школи вважалися навчальними закладами грецького напрямку, адже, на відміну від православних шкіл, там разом з латиною вивчали й грецьку мову, їх граматичні засади. Досконале вивчення мов сприяло здійсненню одного з основних завдань протестантів – ознайомлення учнів з кращими творами

латинських і грецьких авторів, з Біблією й іншими джерелами в оригіналі, у неспотворених церквою формах [1, с. 81]. Також викладали мистецтво вправного мовлення – риторику, та науку дискусій – діалектику. Важливе місце у навчальному процесі посідала піїтика – теорія поезії. Як вже зазначалося вище, література посідала одне з основоположних місць у навчанні. Реформаторські школи робили акцент на вивченні класичної літератури. Її читали, опрацьовували, коментували, заучували, за їх прикладом писали прозу та вірші на латинській та грецькій мовах [2, с. 24].

Однією зі шкіл кальвіністів в Україні була панівецька. Зараз Панівці – це село Кам'янець-Подільського району Хмельницької області, яке є ще й центром Панівецької сільської ради. Та наприкінці XVI століття розташовані біля річки Смотрич Панівці мали статус міста. Брацлавським воєводою на той час був Ян Потоцький, відомий не тільки як політичний діяч, а й передусім ще й кальвініст і реформатор. Саме на його кошти у містечку в 1590 році з'явився замок, а при ньому відкрилися кальвіністська друкарня, молитвений дім та школа з академією. У панівецькій школі вивчалися «сім вільних наук», а також мови (грецька, латинська, народна), математика, основи християнської етики, історія, географія, космографія, природознавство, музика, риторика, поезія, діалектика. Статус вищої школи автоматично додавав до вищезазначеного переліку ще курс теології, права, етики та філософії [1, с. 86]. Викладацький склад навчального закладу за сучасними мірками був дуже малим – усього три людини. Станом на початок XVII століття такими спеціалістами були ректор – Панкратій Банцер, віце-ректор Ян Май та вчитель С. Пельцель. Слідкував за внутрішнім життям закладу сеньйор. Людину на цю посаду кальвіністи обирали на синоді (священному зібранні). Сеньйор був присутнім на екзаменах, слідкував за тим, як вчителі виконують свої службові обов'язки, забезпечував школу відповідно до її нагальних потреб. Також він писав статuti та програми для навчального закладу, і раз на рік мав звітувати про свою діяльність перед синодом.

Навчальні плани школи не дійшли до наших днів, але деякі висновки можна зробити на основі планів діяльності інших аналогічних за релігійною та освітньою тематикою закладів. Так, скоріше за все у неділю учні мали прокидатися зі сходом сонця. Молодші йшли на годинну лекцію з тлумачення послань апостола Павла, а старші – на годинний курс теології. Після школярі відвідували церковну службу. У понеділок, вівторок, четвер та п'ятницю зранку учні вислуховували повчання, далі відвідували заняття. У другій половині дня вони знову слухали проповідь і ще дві години займалися у класах. У середу та суботу від проповідей школярі звільнялися, адже класних занять у ці дні не було. Щосуботи адміністрація школи розглядала звіти чергових стосовно порушників дисципліни та неохайних дітей; їх карали, але щодо засобів та міри покарань відомостей не лишилося [5, с. 161, 172-174].

Ми звернули увагу на особливості вивчення мов. У школі латину вивчали за допомогою творів Катона, а також листів та етичних і риторичних творів Цицерона. Читали також Вергілія, Горація, Теренція, Густина, Кастеліона, Вівіса. Грецька мова вивчалась на гіршому рівні. Її граматичним засадам навчали за книгою Кленарда. Також учні могли читати Ксенофонта, Демосфена, Лукіана. До народних мов, які вивчались у школі, були польська, литовська, руська.

Також новаторською стала своєрідна спеціалізація: учні, які готували себе до церковної служби, після катехитичного класу переходили в теологічний; хто прагнув продовжувати освіту за кордоном, навчався переважно у класах філософії та права.

Панівецька школа існувала лише близько 20 років. Після смерті її засновника та мецената Яна Потоцького навчальний заклад відійшов його його племінника Станіслава Ревера, який, будучи католицької віри, перетворив приміщення школи на підсобні приміщення [4, с. 161].

Отже, у XVI-XVII ст. відбувся глобальний перелом у духовній історії України. Вона поступово увійшла в загальноєвропейський реформаційний процес. Наслідком релігійної боротьби проти католицької церкви стає духовне піднесення українського народу.

Це відбулося значним чином завдяки протестантській, зокрема кальвіністській освітній та культурній діяльності. Реформатські школи фактично заклали основу модерного на той час виховання, і визначним є те, що українські учні одними з перших випробували це виховання на собі.

Список використаних джерел:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л.В. Артемова. – Київ: Либідь, 2006. – 421 с.
2. Біднов В. Школа й освіта в Україні / В. Біднов. – Київ: Українська культура, 1993. – 49 с.
3. Большой Энциклопедический словарь [Електронний ресурс] // Академик – Режим доступу: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/245866>.
4. Любащенко В.І. Історія протестантизму в Україні. Курс лекцій [Електронний ресурс] / В.І. Любащенко // Львів. – 1995. – Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/library/books/autors/liubaschenko/history_of_protestantism_in_UA/vlub_history_6/65782/.
5. Харлампович К.В. Западнорусские православные школы XVI и начала XVII века, отношение их к инославным, религиозное обучение в них и заслуги их в деле защиты православной веры и церкви / К.В. Харлампович. – Казань: Типо-Литография Импер. Университета, 1898. – 524 с.

Дячок Н.В.

викладач,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ФАХІВЦІВ ЯК ШЛЯХ РЕФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасний освітній простір закладів вищої освіти дуже сильно акцентує увагу на необхідності реформування професійної освіти. Результатом даних змін є подолання одноманітності в сфері сучасних кваліфікацій та представлення світу нову модель освітньої